

MŰSZAKI KÖNYVTÁROSOK ORSZÁGOS ÉRTEKEZLETE.

Az Országos Műszaki Könyvtár mint a termelési könyvtárhálózat központja már korábban is rendszeresen tartott munkaértekezleteket a vállalati műszaki könyvtárosoknak. Ezeknek a munkaértekezleteknek - amelyeken a könyvtári tevékenység számos problémáját vitatták meg, a tapasztalatokat kicserélték - hagyományai vannak már és nem lebecsülendő eredményei. A műszaki termelési könyvtárhálózat kialakulásában, fejlesztésében jelentős szerepük volt a munkaértekezleteknek, az azokon elhangzott új munkamódszereknek, a tapasztalatok kölcsönös kicserélésének.

A műszaki termelési könyvtárhálózat fejlődésével, az alközpontok kialakulásával és megerősödésével egyidejűleg megváltoztak a munkaértekezletekkel kapcsolatos feladatok. A könyvtári és dokumentációs kérdések általános teendőinek megbeszélését szolgáló ankétok, értekezletek az alközpontok hatáskörébe kerültek át, - amelyek még tovább is decentralizálhatók iparáganként is -, és az Országos Műszaki Könyvtárra a tudományos szintű, egy-egy szakkérdést tárgyaló, szakmai továbbképzést segítő előadások rendezése hárul.

Ennek a megfontolásnak szellemében került sor az 1959. december 9-én megtartott országos szakmai értekezletre, amelyen részt vettek az alközpontok, vállalatok, kutató intézetek munkatársai, több mint 200 műszaki könyvtáros és dokumentalista.

Az értekezlet három fő témával foglalkozott: a műszaki fejlesztést közvetlenül segítő dokumentációs szolgáltatások felhasználásával, a központi katalógus kérdésével, valamint az eredményesebb dokumentáció érdekében 1960-ban meginduló könyvtári munkaversennyel.

Az értekezletet Kovács Máté egyetemi tanár, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Könyvtártudományi tanszékének vezetője, az Országos Könyvtárügyi Tanács elnöke nyitotta meg.

Az első előadó Jánoszy Lajos, az OMK főigazgatója volt. Előadásában a dokumentációs szolgáltatások felhasználása az üzemekben, a tervező és kutatóintézetekben c. témával foglalko-

zott. Bevezetőként meghatározta, mit kell dokumentációs szolgáltatás alatt érteni, és történelmi visszapillantást adott kialakulásuk körülményeire. Elmondta, hogy a szakirodalmi tájékoztatás új formái a XX. században Nyugat-Európában a dokumentáció elnevezést kapták, és hogy ezek a formák elsősorban a folyóirat-irodalom feltárása céljából jöttek létre. Céljuk egy bizonyos szakterület csaknem valamennyi folyóirat-cikkének analitikus feltárása és bizonyos szakrendszer szerinti közzététele. Ennek következtében alakultak ki a referátumokat közreadó referáló folyóiratok. A szakirodalmi publikációk növekedése, és főleg a tudományok egyre fokozódó specializálódása megkívánta, hogy a folyóirat-cikkeket több szempontból is figyelemmel lehessen kísérni. Létre jött a témafigyelés rendszere és a karton-szolgáltatás is; utóbbinak előnye a csoportosíthatóság, hátránya viszont az, hogy csak nehézkesen nyújt áttekintést az irodalomban.

A szakirodalmi áradat további növekedése és a specializálódás fokozása következtében a dokumentalisták új utakat kerestek. Szükségessé váltak olyan jellegű szolgáltatások is, amelyek összefoglalóan közlik egy-egy téma irodalmát, és az eredeti irodalom elolvasását is feleslegessé tehetik. Igényeltek olyan irodalmi feltárást is, amely valamely iparág fejlődését gazdasági, kereskedelmi vonatkozásaival együtt vizsgálja. Ezeknek az igényeknek a kielégítését szolgálják az ún. új típusú dokumentációs szolgáltatások, mint például a témadokumentáció, a műszaki gazdasági tájékoztatók stb.

Az előadó a továbbiakban megemlítette a nyelvi nehézségeket áthidaló fordítási szolgálatot, a mikrofilm, a fotókópia és a legújabb technikai jellegű szolgáltatásokat.

Ismertette a dokumentációs intézmények és dokumentációs szolgáltatások kialakulását Magyarországon. Foglalkozott a könyvtári alközpontok dokumentációs tevékenységével, szolgáltatásaikkal. Kiemelte a KOM és az Építésügyi alközpont két év alatt végzett jó munkáját. Felhívta a figyelmet a hálózatban még meglévő párhuzamos munkákra, illetőleg ezek kiküszöbölésére. Beszámolt az OMK szolgáltatások felhasználásáról nyert tapasztalatokról, az e téren mutatkozó eredményekről, a jövőbeni feladatokról.

Összefoglalásul megállapította, hogy az elmúlt tíz évben Magyarországon a műszaki irodalmi tájékoztatás rendszere kialakult, és hiányosságai ellenére is biztatóan fejlődik.

Ehhez a témához szólt hozzá Csendes Béla, az Autóközlekedési Tudományos Kutatóintézet műszaki könyvtárának munkatársa. Említést tett a dokumentáció használatáról szóló, több országban életbe léptetett törvényről; arról, hogy az irodalmi áradat miatt egyesek a folyóiratok megszüntetését és csak a referáló lapok fenntartását javasolják. Beszámolt az ATUKI-ban folytatott dokumentációs munkáról, és az intézet által használt központi szolgáltatásokról. Felhívta a figyelmet az

OMK-val való együttműködésre; a nyelvismeret fontosságára. Javasolta, hogy az OMK rendszeresen figyelje és szerezz be a műszaki kongresszusok, konferenciák anyagát.

(Fabó Irma, a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Fizikai Kutató Intézetének műszaki könyvtárosa hiányolta azt, hogy a műszaki lapszemlékben a cikkek eredeti címét nem közlik. Követendő példának a Referatívújszarnal-ok gyakorlatát ajánlja. Kíváncsi volna ezt a kérdést rendezni, mert a fordítók felfogása hibaforrást jelenthet. A témafigyelés kitűnően használható szolgáltatása az OMK-nak; ugyanakkor jónak tartaná, ha megvalósítanák a szétvágható formát. Kéri, hogy a témafigyelés feldolgozásánál alaposabban foglalkozzanak a műszaki alkalmazások alapját adó elméleti tudományágakkal /pl. fizika/ az alaptudományok folyóirataiban igen sok a gyakorlati vonatkozású cikk, ezek felhasználásáról is gondoskodni kellene.)^{x/}

A második előadást Sz. Németh Mária, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának munkatársa tartotta a központi katalógusokról. Kifejtette, hogy a központi katalógus ma már nélkülözhetetlen eszköze mind a könyvtárosoknak, mind a dokumentalistáknak. A központi katalógusok funkcióját hat pontban foglalta össze: lelőhelymeghatározás, könyvtárközi kölcsönzés segítése, címnyag biztosítás, bibliográfiai tanácsadás és a beszerzés összehangolásának segédeszköze, a gyors tájékoztatás forrása. A KK elsőrendű feladata a lelőhelymeghatározás. Ismertette a KK fajtáit: országos, regionális, helyi, szakmai stb. Elmondta, hogy felvetődött egy ún. Európai Központi Katalógus gondolata is, de ez túlméretezett feladat lenne. Beszámolt a magyar KK kialakulásának történetéről; létrehozását a Tanácsköztársaság idején tervbe vették, de csak 1923-ban valósult meg az Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ keretében. A második világháború után működésében zökkenők mutatkoztak. Az utóbbi években egymást átfedő típusok alakultak: hálózati, területi, szakmai stb. Probléma az, hogyan lehet létrehozni az egész ország közkönyvtári állományát átfogó, gazdaságos, gyors megtalálást biztosító központi katalógust Magyarországon. Részletesen elemezte a létrehozás feltételeit, az egyes típusok feladatait.

Sebő Zoltánné, az OMK folyóirat osztályának vezetője felhívásában a műszaki könyvek és folyóiratok központi katalógusának kérdésével foglalkozott. Az OMK a legsürgősebb feladatnak a műszaki folyóiratok központi katalógusának megvalósítását tartja.

Az OMK-ban 1954-ben indult a külföldi műszaki folyóiratok adatgyűjtése, és 1958-ban a KK-t a felhasználók rendelkezésére bocsátották. A KK szakmai, amely a külföldi műszaki és műszaki

^{x/} Az értekezlet után beküldött írásbeli észrevételek.

termeléssel és kutatással kapcsolatos természettudományi folyóiratok jegyzéke. Továbbá kurrens, mert csak 1957-től ad lelőhelyi tájékoztatást; korlátozott, mivel folyóiratokként lelőhelyül öt budapesti nagy könyvtárat, tudományos intézetet, vidéken két-három lelőhelyet tüntet fel. Ez a KK ma kb. 5600 cédulát tartalmaz; szakmai jellege mellett hálózati lelőhely-jegyzék is. A könyvtári alközpontok fontos feladata, hogy a maguk KK-it elkészítsék, kívánatos lenne ha ezt sokszorosított formában ki is adnák.

Móra László, a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának munkatársa felhívta az értekezlet résztvevőinek figyelmét az általuk készített központi katalógusra, amely a műszaki felsőoktatási könyvtárhálózat állományát foglalja magába /kb. 200 tanszékét/. Közölte, hogy Xerox száraz sokszorosító berendezésük van, és ezzel már több nagy üzem pl. a Danuvia gyár műszaki könyvtára katalógusát elkészítették.

Koronczay Béla, a Dunai Vasmű műszaki könyvtárosa szerint időszerű lenne, ha a könyvtári alközpontok megvizsgálnák hálózati könyvtárait, a KK szempontjából. Fazekas István, a miskolci II. Rákóczi Ferenc megyei könyvtár munkatársa beszámolt arról, hogy náluk intenzív könyvtárközi kölcsönzés folyik, ennek érdekében is szükség volt központi katalógus felállítására. 1956-tól próbálkoztak ezzel, és ma már napenként használják.

A harmadik napirendi pont előadója Balázs Sándor, az OMK munkatársa volt. Előadásában kifejtette, hogy az előttünk álló feladatok közül kiemelkednek az új 5 éves tervvel kapcsolatos előkészületek. Az új 5 éves terv sikeres végrehajtásának segítőjeként az OMK és az ipari tárcák szakkönyvtári alközpontjai az eredményesebb műszaki dokumentáció érdekében munkaversenyt hirdetnek meg egy éves időtartamra. Kívánatos volna, hogy ebben minden könyvtáros és dokumentalista részt vegyen. Ismertette a verseny szervezési teendőit, továbbá közölte, hogy a közérdekű tapasztalatok elterjesztése végett a verseny számára szükséges nyilvánosságot az OMK biztosítani fogja. /Nem utolsó sorban a Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója hasábjain./

Az értekezlet Kovács Máté professzor rövid zárószavával ért véget.

Az első, ilyen jellegű országos szakmai értekezlet a hozzá fűzött reményeket beváltotta, tanulságos és hasznos volt. Reméljük, hogy 1960-ban újabb, még sikereesebb értekezletek követhetnek.